Täysistunto

Torstai 29.11.2018 klo 16.00—18.17

2.4. Suullinen kysymys rasismin kitkemisestä (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)
Suullinen kysymys SKT 196/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.45 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Puhemies! Suomi sai eilen hyvin kyseenalaisen kärkisijan Euroopan unionin perusoikeusviraston tutkimuksessa. Sen mukaan Suomi koetaan EU-maista kaikkein rasistisimmaksi. Suomessa haastatelluista afrikkalaistaustaisista ihmisistä yli puolet kertoi kokeneensa rasistista häirintää, kuten loukkaavia eleitä, kommentteja tai uhkauksia. Suomessa tummaihoiset ihmiset ovat myös kokeneet selvästi useammin rasistista väkivaltaa kuin muissa tutkituissa EU-maissa. Jo vuosi sitten Suomi osoittautui EU:n perusoikeusviraston tutkimuksessa yhdeksi Euroopan syrjivimmistä maista. Nämä ovat hyvin järkyttäviä tuloksia.

Hallitus on toistuvasti julkilausunut tavoitteekseen niin kutsuttujen vetovoimatekijöiden karsimisen. Vaikuttaa siltä, että tässä tavoitteessa on onnistuttu jo liiankin hyvin. Näin ei voi jatkua. Mihin konkreettisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä rasismin kitkemiseksi Suomesta?

16.46 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos sinänsä tärkeästä kysymyksestä, kyllä se on vakava viesti meidän koko yhteiskunnallemme, että toistuvasti tulemme esiin viharikosten ja vihapuheen kärkisijoilla Euroopassa. Todella, valitettavasti kyseenalaista mainetta tuli myös eilen julkaistussa raportissa. Ja on aika hurjaakin, että todella Suomessa haastatelluista noin 500 afrikkalaisperäisestä maahanmuuttajasta 300 kertoo kokeneensa rasistista syrjintää elämässään, näin ei pidä olla tulevaisuudessa. Oma viharikostutkimuksemme, vuosittainen sellainen, Poliisiammattikorkeakoulusta valmistui myös, juuri 26. päivä, ja sen perusteella edelliseen vuoteen nähden on hieman laskua.

Mutta kyllä kuitenkin on syytä ryhtyä toimiin, ja olemme asettaneet yhdessä oikeusministerin ja opetus- ja kulttuuriministerin kanssa selvitysryhmän, joka nopealla tähtäyksellä katsoo toimenpiteitä — opetus- ja kulttuuritoimi myös sen takia, että nämä ovat usein koululaisten ja nuorten ongelmia yhtä lailla. Ja olemme sinänsä poliisin puolella jo [Puhemies koputtaa] satsanneet, viime vuoden alusta vakinaistaneet internetissä tapahtuvan vihapuheen vastaisen [Puhemies: Aika!] toiminnon.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.48 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisoikeudet eivät ole vain mielipidekysymys, vaan ne vaativat julkisen vallan erityistä suojelua ja toimenpiteitä. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuonna 2016 Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelman. Sen tavoitteena on estää vihapuhetta ja rasismia ja edistää yhteiskunnallista osallisuutta. Ohjelma sisältää 10 toimenpidettä, jotka kohdistuvat muun muassa opetushenkilöstön koulutukseen, nuorisotyöhön, liikuntaan ja uskontojen vuoropuheluun. Haluaisin kysyä arvoisalta hallitukselta, asiasta vastaavalta ministeriltä: miten tätä ohjelmaa on jalkautettu, miten sitä seurataan ja aiotteko nyt vahvistaa sen toimeenpanoa tämän eilisen erittäin valitettavan ja järkyttävän tutkimustuloksen tultua tietoomme?

16.49 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, reagoimme nopeasti silloin 2015, kun Suomeen tuli runsaasti turvapaikanhakijoita ja havaittiin runsaasti vihapuhetta ja myöskin turvapaikanhakijoihin ja muihin maahanmuuttajiin kohdistuvia rasistisia tekoja ja rasistista käytöstä. Ja se on aivan sietämätön tilanne, että Suomessa vuonna 2018 on tällaiset lukemat tutkimuksesta, meidän pitää pystyä parempaan, meidän pitää pystyä kunnioittamaan kaikkia ihmisiä taustasta riippumatta ja antaa heidän elää rauhassa täällä Suomessa.

Ja tämä Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelma on lähtenyt liikkeelle hyvin. Se sai koko meidän sektorin vahvasti mukaan. Siinä oli runsaasti konkreettisia toimenpiteitä, joita on jo jalkautettu, muun muassa osaksi opettajankoulutusta, osana opettajankoulutuksen painopisteitä. Uskontojen vuoropuhelun uusi avustusmuoto on lähtenyt hyvin liikkeelle, ja samoin kansalaisjärjestökentässä on tehty hyvin paljon tämän eteen. Ja nyt tuoreimpana asiana [Puhemies koputtaa] on se, että ministeriöiden yhteistyössä käydään vielä lainsäädäntöä läpi [Puhemies koputtaa] tältä osin.

16.50 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on aidosti shokeeraava tutkimustulos: 63 prosenttia tummaihoisista on kokenut rasismia Suomessa viiden vuoden aikana — 63 prosenttia. Se on todella, todella suuri luku. Eli tutkimuksen mukaan Suomi on nyt saamassa tällaisen EU:n rasistisimman maan maineen, joka ei ole todellakaan hyväksi meille. Se on aika häpeällistä.

Tämä liittyy myös näihin mielikuviin, joita monet rakentavat tässäkin salissa. Äsken kuultiin tätä keskustelua, jossa toitotetaan koko ajan jostain haittamaahanmuutosta, normalisoidaan näitä käsitteitä. Se on todella, todella vaarallista. Kannattaa pohtia esim. tässäkin salissa, mitä sanoo. Tämä vaikuttaa mielikuviin.

Minä haluan muistuttaa, että tämä on maa, jossa natsit marssivat edelleen kaduilla oikeuden tuomiosta huolimatta. Tämä on maa, jossa turvapaikanhakijoiden perusoikeuksia on kavennettu. Tämä on maa, jossa hallitus edelleen toteuttaa nuivaa maahanmuuttopolitiikkaa. Tämä on maa, jossa jopa kansanedustaja voi kokea rasismia tässä talossa. [Puhemies koputtaa]

Pääministerin sijainen: miten te aiotte näyttää esimerkiksi johtajuutta ja sanoa koko Suomen kansalle, että kaikki kuuluvat tähän maahan, kaikki me suomalaiset ihonväristä, uskonnollisesta taustasta ja kaikesta muusta, alkuperästä huolimatta? Olemme kaikki [Puhemies: Aika!] suomalaisia ja kuulumme tähän maahan. — Kiitoksia.

16.51 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nämä tutkimustulokset ovat vakava viesti suomalaisesta yhteiskunnasta ja ongelmasta, joka meillä keskuudessamme on, ja voin sanoa tässä sen, että kaikki ihmiset kuuluvat tähän maahan: suomalaiset, Suomessa asuvat ihonväristä, uskonnosta, vähemmistöön kuulumisesta riippumatta. Kaikki kuuluvat tähän maahan ja ansaitsevat täysin tasavertaisen kohtelun: ei rasismia, ei vihapuhetta, ei väkivaltaa. Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle tässä maassa. Tämä on pyhä suomalainen yhteiskunnan periaate, ja toivoisin, että tästä jokainen pitää huolta. On sitten kyse kouluista, työpaikoista, kodeista, ystäväpiiristä, niin tämä olisi asia, josta meidän pitää yhdessä huolehtia ja puhua keskenämme.

Mutta mielestäni oli erinomaista kuulla ministereiden vastauksia niistä toimenpiteistä, joita tehdään oikeusministeriössä, sisäasiainministeriössä, opetus- ja kulttuuriministeriössä, jotka kaikki tähtäävät siihen, että tämäntyyppinen käytös saadaan Suomesta karsittua ja kitkettyä pois.

16.53 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! EU:n perusoikeusviraston johtaja Michael O'Flaherty on täällä tänään ja huomenna ja on puhunut tästä raportista ja muutenkin keskustellut ihmisoikeuksien tilasta Euroopassa ja Suomessa. Tämä raportti, joka on sinänsä tosi surullista luettavaa, sisältää myös suosituksia Suomelle, ja haluaisinkin kysyä sitä, aikooko hallitus pistää toimeen näitä suosituksia ja onko se tutustunut näihin suosituksiin, jotka muun muassa kehottavat hallitusta laatimaan rasismin vastaisen toimenpideohjelman vielä tällä hallituskaudella.

Me puhuimme aivan äsken lasten mielenterveydestä ja mielipahasta ja hyvästä olosta, ja on tosi outoa, että samalla, kun joissakin reittauksissa olemme maailman onnellisin maa, niin silti olemme Euroopan rasistisin maa. Meillä viharikokset eivät myöskään kohdistu [Puhemies koputtaa] pelkästään etnisyyteen vaan myös vammaisiin, ja tämä varmaan aiheuttaa myöskin lapsissa tosi paljon mielipahaa.

16.54 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapaan perusoikeusviraston pääjohtajan Michael O'Flahertyn huomenna aamulla, ja keskustelemme juuri näistä suosituksista. Sinänsä täytyy olla itsestäänselvää Suomessa, että meillä on nollatoleranssi rasismille, ja se on tämän hallituksen lähtökohta kaikessa, mutta toimenpiteitä täytyy tehdä. Siksi olemme tällä viikolla yhdessä opetusministerin ja oikeusministerin kanssa nimittäneet tämän arkkipiispa emeritus Kari Mäkisen johtaman työryhmän, ja totta kai Euroopan perusoikeusviraston huomiot ja suositukset hyödynnetään myös tämän työn osalta.

Minusta on sinänsä myös aivan huomionarvoista, mitä täällä edustaja Yanar aikaisemmin toi esiin, että kyllä tälläkin salilla on oma vastuunsa keskustelukulttuurista, puolin ja toisin. Ei syyllistetä ketään taustan, etnisyyden tai hänen pyrkimyksensä mukaan. Se ei tarkoita sitä, etteikö totta kai esimerkiksi maahanmuuton tule olla hallittua, sääntöperäistä, mutta ei tehdä kenestäkään etnisyytensä, taustansa takia jotenkin huonompaa tai ongelmallista ihmisenä. Se olisi väärin näitä ihmisiä kohtaan. Jokaisella on sama ihmisarvo. Jokainen Suomessa laillisesti asuva on samanarvoinen, [Puhemies koputtaa] ja rasismille ei pidä antaa tilaa.

16.55 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rasismi ja kaikenlainen syrjintä on luonnollisesti tuomittavaa, ja se syrjintä on pitkälti myös laissa kielletty, eri ti-

lanteissa se on kiellettyä. Mutta sen sijaan vihapuhetta ei ole laissa määritelty. Vihainen puhe toisin sanoen kuuluu vuonna 2018 Suomen perustuslailliseen sananvapauteen. Ihmisen täytyy voida puhua suoraan. Ihmisen täytyy pystyä netissä kirjoittamaan suoraan, mitä mieltä hän on, ilman pelkoa, että hänet jonkun hämärän syyn perusteella otetaan poliisivalvontaan tai että hänen sanomisensa sensuroidaan sieltä netistä. Se on väärin. Pitää pystyä puhumaan suoraan, ja sitä suoraan sanomista ei saa pelätä. Rikoslain mukaan on jo tämmöisiä rikoksia, mitkä voivat täyttyä siis väärin puhumalla, joita ovat muun muassa laiton uhkaus, kunnianloukkaus tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Kun te kuitenkin käytätte jatkuvasti tätä ”vihapuhe”-termiä, niin määritelkää nyt kerran oikein kunnolla, mitä te tarkoitatte, kun te puhutte termistä ”vihapuhe”.

16.56 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viharikokset on määritelty, ja niitä todella voivat olla toisaalta teot, pahoinpitelyt, muut syrjivät teot, mutta niitä voi myös olla sellainen vihapuhe, jonka tässä myös edustaja määritteli, joka siis viittaa silloin kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, kunnianloukkaukseen tai laittomaan uhkaukseen.

Vuoden 2017 alussa Helsingin poliisilaitokselle perustettiin valtakunnallinen vihapuhetutkintaryhmä, jonka tehtävänä on puuttua siis rangaistavaan vihapuheeseen, ja näiden viharikosilmoitusten määrä on kasvanut. Se selittyy nimenomaan näillä kansanryhmää vastaan kiihottamiseen, kunnianloukkaukseen tai laittomaan uhkaukseen liittyvillä viharikoksilla, joita silloin loogisesti voi kyllä nimittää myös vihapuheeksi rangaistavassa mielessä.

On tietysti aivan totta, että vihainen puhe ja sinänsä mielipiteet ovat aina sallittuja silloin, kun ne eivät kohdistu näihin asioihin eli leimaa yksilöä hänen taustansa takia.

16.57 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ehkä tärkeää kiinnittää huomiota, että tämän kyseisen tutkimuksen nimi on Being black in the EU elikkä puhutaan nimenomaan tummasta ihonväristä, mikä tarkoittaa sitä, että se syrjintä ei myöskään tule tyhjästä, vaan siihen liittyy valtavan pitkä historia, joka täytyy myöskin tuoda tähän keskusteluun, ja siitä täytyy olla tietoinen. Täytyy olla tietoinen siitä arjesta ja pohtia sitä laajasti, ei vain rasismin ehkäisyä, vaan sitä, mitkä ovat ihmisen mahdollisuudet edetä tässä yhteiskunnassa ja olla osallinen.

Jos me katsomme vaikka tällä hetkellä eduskunnan salia — me olemme demokratian ytimessä — niin tämä sali on vielä hyvin yksivärinen, on se sitten meidän edustajien kannalta, median kannalta, melkein yleisölehterin kannalta tai muun henkilökunnan kannalta, joka tässä talossa työskentelee. Ja itse ajattelen, että nämä ovat tärkeitä askelia, tavoitteita yhteiskunnassa, joka haluaa aidosti eroon eriarvoisuudesta ja syrjinnästä, se, että me lisäämme ihmisten mahdollisuuksia. Mitä se tarkoittaa koulutuksessa, työelämässä, perheenä olemisena, nuorena, aikuisena ja vanhuksena? Eli tarvittaisiin laaja, kattava otanta ja jonkinlainen suunnitelma siitä, miten toiminnallisesti ehkäistään syrjintä ja rasismi ja samalla [Puhemies koputtaa] mahdollistetaan, että kaikki etenevät suomalaisessa yhteiskunnassa. [Puhemies koputtaa] Otatteko haasteen vastaan?

16.58 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä haaste tietysti ulottuu kaikkien ammattiryhmien, myös julkisten palvelujärjestelmien, puolelle: miten saadaan varmistettua, että eri taustan omaavia monipuolisesti hakeutuu tai että he hakeutuessaan pääsevät myöskin näkyville paikoille?

Mutta on aivan totta, ja kyllä se valitettavasti myös sitä kautta totuudeksi osoittautuu, jos katsoo tämän tutkimuksen perusteella niitä maita, joissa rasismi nimenomaan afrikkalaisperäistä väestöä kohtaan nousee, että ne ovat itse asiassa ne maat, joissa ei ole niin näkyvillä paikoilla eri taustoista olevia ihmisiä eikä perinnettä ollut, jolloin se on selvästi myös ikään kuin tällaista vierauden tunteista kumpuavaa.

Ja sisäministeriön osalta olen itse käynnistänyt toimenpiteet, jotta erityisesti Poliisiammattikorkeakoulun markkinoinnissa suunnataan huomiota siihen, että kaikista maahanmuuttajataustoista koettaisiin luontevaksi hakeutua myös poliisiammattiin. Se on tärkeätä meidän kaikkien turvallisuudelle, jotta kaikissa ryhmissä luotettaisiin poliisiin yhtä lailla ja poliisissa ymmärrettäisiin myös eri kulttuureita. Tämä on toivottavasti yksi toimenpide, joka voi auttaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.